

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра міжнародного та конституційного права**

**Актуальні питання становлення та розвитку
сучасного конституціоналізму в Україні
(до 25-ї річниці Конституції України)**

25 червня 2021 р.

ОДЕСА

6. Про конституційну процедуру: Проект Закону 4533 від 21.12.2020ю URL; http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70729

7. Celeste E. Digital constitutionalism: a new systematic theorization. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13600869.2019.1562604>

8. Найчук А. Фінальні стадії розробки проекту «Союзна Держава»: чи вдасться Білорусі зберегти власну суверенність? URL: <http://civildiplomat.com/publications/finalni-stadii-rozrobki-proektu-soyuzna-derzhava-chi-vdastsya-bilorusi-zberegti-vlasnu-suverennist>

9. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України №393/2020 від 14.09.2020 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ГРОМАДЯН

Ізбаши К.С.,

*к.ю.н., доцент, старший науковий співробітник відділу
організації наукової роботи ОДУВС*

Славінська І.В.,

*науковий співробітник відділу організації наукової роботи
Одеський державний університет внутрішніх справ*

Основою правового регулювання права на інформацію в Україні є Конституція України. Прийняття Основного Закону України стало важливим кроком впровадження кращих міжнародних демократичних стандартів у розвиток інформаційної сфери. Так, у ст. 34 Конституції закріплено право кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір [2]. Ця норма повною мірою відповідає положенням Загальної декларації прав людини, Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Міжнародного пакту про громадянські та політичні права і багатьом іншим міжнародним документам.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод закріпила не лише право на свободу вираження поглядів, а й право одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів [1].

Одним із важливих елементів реалізації права громадянина на інформацію є право доступу до публічної інформації. Це право виступає елементом права на інформацію, тому їх не можна ототожнювати. Право

на інформацію є більш широким, складається з цілого ряду прав і полягає в свободі слова та праві збирати, зберігати та поширювати інформацію, в той час як право на доступ до публічної інформації - можливість отримання лише інформації. Сьогодні правове забезпечення права людини та громадянина на доступ до публічної інформації виступає важливою гарантією побудови демократичного суспільства.

Забезпечення права на доступ до публічної інформації передбачає наявність системи нормативно-правових актів міжнародного та національного значення [7, с. 82].

Основними правами громадян України в інформаційній сфері є право на інформацію, що регламентується сукупністю положень певних нормативно-правових актів, серед яких Конституція України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Цивільний кодекс України, Закони України: «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про державну таємницю», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Концепції розвитку електронної демократії в Україні» та постанова КМУ «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» тощо.

Звернемося до визначення поняття «інформація». Сучасна правова енциклопедія надає визначення терміну «інформація», яке походить від латинського слова «informatio» і означає «роз'яснення» та передбачає собою задокументовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі [8, с. 111]. У свою чергу, Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає, що інформація це відомості в будь-якій формі та вигляді, на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації, бази даних комп'ютерних систем або повне або часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості [6, с. 504].

Визначення поняття «публічна інформація» міститься у статті 1 Закону «Про доступ до публічної інформації», згідно з якою публічна інформація - це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

Слід зауважити, що інформація вважається публічною у зв'язку з

тим, що вона створюється, збирається, обробляється та зберігається за рахунок бюджетних коштів, призначених на забезпечення діяльності відповідного органу влади [3].

Відповідно до статті 13 Закону розпорядниками публічної інформації є:

1) суб'єкти владних повноважень - органи державної влади, що здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення яких є обов'язковими для виконання; 2) юридичні особи, що фінансуються з державного та місцевого бюджетів, стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів; 3) особи, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, - стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків; 4) суб'єкти господарювання, які займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями, - стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них; 5) суб'єкти господарювання, які володіють інформацією про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту; про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статися і загрожують здоров'ю та безпеці громадян; іншою інформацією, що становить суспільний інтерес (суспільно необхідною інформацією).

Забезпечення доступу до інформації відбувається шляхом систематичного та оперативного оприлюднення у різних джерелах: 1) в офіційних друкованих виданнях; 2) офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет; 3) єдиному державному веб-порталі відкритих даних; 4) інформаційних стендах; 5) шляхом надання інформації на запити громадян [3].

У ст.15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» визначено перелік інформації, яку необхідно оприлюднювати та терміни її оприлюднення. У випадку оприлюднення інформації на веб-сайті зазначається дата оприлюднення документа і дата оновлення інформації.

За режимом доступу публічна інформація поділяється на *відкриту* та з *обмеженим доступом*. Публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом. Тобто певного виду публічна інформація може бути закритою та обмеженою в доступі, якщо це передбачається окремим законом. Прикладом цього може слугувати Закон України «Про державну таємницю», де чітко визначено, яка інформація належить до такої таємниці, встановлює режим охорони державної таємниці та порядок доступу до неї уповноважених осіб, а

також підстави, необхідні для віднесення інформації до державної таємниці [3;5].

Відповідно до вимог вітчизняного законодавства цілий ряд інформації відноситься до безумовно відкритої. Новим антикорупційним Законом України «Про запобігання корупції» встановлено вимоги щодо прозорості інформації [4].

Таким чином, виходячи з великої кількості та розрізненості правових актів, які регулюють відносини у сфері доступу до публічної інформації та права громадян на одержання інформації, обґрунтованим і доцільним залишається питання кодифікації інформаційного законодавства, окремими розділами до якого доцільно включити права і обов'язки людини і громадянина в інформаційній сфері, права і обов'язки держави, участь у міжнародному інформаційному просторі тощо. Тому першочерговими завданнями органів державної влади мають стати усунення суперечностей нормативно-правових актів в інформаційній сфері та узгодження правових норм між собою.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : ратифіковано Законом України від 17 липн. 1997 р. № 475/97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-ВР>.
3. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січн. 2011 р. № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
4. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
5. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел. – К.: ВТФ Перун, 2007. – 1736 с.
7. Маштак К. Нормативно-правове регулювання забезпечення права на доступ до публічної інформації: проблеми та шляхи вдосконалення. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. – № 4. – С. 81-84.
8. Сучасна правова енциклопедія / Зайчук О.В. та ін.; за ред. О.В. Зайчука. Вид. 3-тє, переробл. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 408 с.

<i>Мошак О.В.</i> РОЛЬ МІСЦЕВИХ РЕФЕРЕНДУМІВ В РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	85
<i>Небеська М.С.</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА.....	88
<i>Петреченко С.А.</i> СУЧАСНИЙ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ У ТЕОРІЇ ТА НА ПРАКТИЦІ.....	92
<i>Смірнова І.О.</i> ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЗАСАДИ — ПОВАГИ ДО ЛЮДСЬКОЇ ГІДНОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЦИВІЛЬНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА.....	94
<i>Хван Р.М.</i> ДЕРЖАВНА МУНІЦИПАЛЬНА ПОЛІТИКА У СВІТЛІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ.....	97
<i>Львова Є.О.</i> ДОСВІД НОРМАТИВНОСТІ СУЧАСНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УМОВАХ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	103
<i>Ізбаш К.С., Славінська І.В.</i> ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ГРОМАДЯН.....	108
<i>Костова Н.І., Кордан Д.В.</i> ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: КОНСТИТУЦІЙНО- ПРАВОВИЙ ВИМІР.....	112